

Rašau – liudiju gyvenimą

Taip pavadintos naujų knygų sutiktuvių vyko Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje paskutinę sausio dieną. Buvo pristatytos trys knygos: dvi autoriams pirmosios – Daliaus Kaziliūno „Mano geras bičiulis Gyvenimas“ ir Dainos Mikalajūnienės „Širdies gražiausios natos“, o „Bylojimai“ – 8-oji Margaritos Lužytės knyga.

Nors knygos yra skirtingų žanrų, jų autorius sieja rašymas iš 1-ojo asmens pozicijų, tikėjimo (Dievo) tema, subtilus žvilgsnis į gamtą kaip į vienovę su žmogumi, amžinųjų vertybių ilgesys. Knyga atveria rašančiojo patirtis, požiūrius, santyki su pasauliu, nes kai rašau – liudiju gyvenimą: ir savo, ir visuotinę, bendražmogišką. Renginio vedėja ir knygų redaktorė (šio straipsnio autorė) pasidalijo O. Tokarčiuk romano „Knygos žmonių kelionė“ mintimis, kad knyga įžodina autoriaus sielos (vidinį) judėjimą, suteikia jam prasmę ir susieja su kitais.

Rašymas, jo reikšmė ir buvo renginio tema – apie tai kalbėjo visų trijų knygų autoriai. Jie paskaitė ir savo kūrinių, be to, jiems talkino draugai, artimieji: Daliaus novelę skaitė žmona Renata, Margaritos kūrinį – Vida Mačiukienė, o Dainos eilėraščius – viešnia iš Panevėžio Kristina Liaučiuviene.

Savo kūrybos dainas – nuoširdžias ir giliaprasmes – susirinkusiems dovanojo Daliaus sūnus Benediktas su drauge Meda, pasivadinę duetu „Marionetės“.

„Mano geras bičiulis Gyvenimas“

Apie Daliaus Kaziliūno knygą neseniai rašyta: tai novelių ir piešinių rinkinys. Kaip pats rašytojas liudijo, sunkūs išgyvenimai privertė apmąstyti žmogaus būties prasmę ir atsakymų į iškylančius klausimus ieškoti filosofijos veikaluose, budizmo religijoje, krikščionybėje. Gyvenimas lyg apsvietė, kai atėjo suvokimas, jog visi kalba apie tą patį – apie Dievą, tik vis „iš kito kampo“; tada atsirado piešiniai, tekstai, fiksuojantys šį suvokimą. Tai, kas buvo rašoma tik sau, virto novelėmis, o žmonos Renatos raginamas Dalius jas ir sudėjo į knygą – kartu su piešiniais.

Ir novelėse, ir piešiniuose daug

Daina Mikalajūnienė, Dalius Kaziliūnas, Regina Grubinskienė, Margarita Lužytė.

simbolikos, vaizdai paslaptiniai, net mistiški. Buvimas gamtoje novelių herojų nugramzdina į apmąstymus, ir tada atsiranda paralelė su gilesne pasaulio samprata. Upė, kurios tėkmė – srovė, krioklys, duobė, tampa žmogaus ieškojimų metafora; žvilgsnis iš aukštai (nuo namo stogo) į dangų ir žemę kaip į gražų paveikslą įžiebiamintį praplėsti skylę tame paveiksle ir pažūrėti, o kas yra anoje pusėje. Novelėje „Vasara“ žmogus stebi medį, daro išvadą, kad medžio vaisiai – tai lyg žmonių sielos, ir tada klausia savęs: o kas sugalvojo vasarą, kas sugalvojo medį? Kas tas Sodininkas? Ir kas tas Jis, kuris surenka vaisius, t. y. žmonių sielas? Novelėje „Geriausiam draugui“ kalbama su tuo Sodininku – su Dievu, kuris žino slapčiausias sielos kerteles, stabdo einantį neteisingu keliu, pakelia pargriuvusį ir laukia už Išėjimo slenksčio...

Daliaus novelėse daug filosofijos. Dažnai kūrinio gale autorius palieka mus raginantį susimąstyti klausimą (kartu ir savęs klausdamas). O klausimų sukelia pasaulio priešingybės: išmintis ir kvailumas, apgaulė ir tikrumas, egoizmas ir meilė, ir kt.

„Širdies gražiausios natos“

Dainos Mikalajūnienės eilėraščių rinkinio pasaulis tikroviškesnis. „Rašau tada, kai širdis šaukia, kai

ji pilna emocijų, kurių negaliu sutalpinti savyje“, – taip ji knygoje prisistato skaitytojams. Eiti kūrybos keliu ją paskatino lietuvių kalbos mokytoja Gertrūda Rinkūnienė, taigi nuo mokyklinių metų rašomi eilėraščiai jau brandžiamame amžiuje tapo pirmąja knyga. Daina geba kurti meninius vaizdus, valdyti žodį, sunkiau paklūsta ketureilių strofų rimavimas, dažniau pasirenkamos laisvosios eilės.

Knygoje eilėraščiai suskirstyti į 6 teminius skyrius. Pirmame skyriuje „Gimtinės meilės neišbrauksi“ kuriami kaimo peizažai tradiciški (tėviškės langai, žiemkentėlių jūra, beržas, lakštingala), bet yra ir įdomesnių vaizdinių: „Takeliai jau seniai pradingę, / pavirtę dirbama žeme – / ten, tarp banguojančių javų, / gimtinė mano liko“, ir tik prisiminimuose „girdžiu čežėjimą ten tėvo dalgio“, „sodrus čia derliaus kvapas / pakyla pilimi link debesų“, „bitelės geluonį ištraukiu, / nuo ko širdy taip nesaldau“. Skyriuje „Žmogaus širdis sušalo“ su apmaudu klausiamas: „Kur ta gija senolių, / kuri krauju ir meile rišo / senelį, tėvą, sūnų...“; emigrantui (kuo ir pačiai autorei teko ilgokai būti) sakoma: „Juk saulė skaisčiau teka, / vanduo saldesnis šuliny / savam krašte.“

Eilėraščiuose kviečiama sustoti

ir pamatyti gamtos grožį: iš šalčio guolio pakilusią, briedžio kanopa buvusią prispaustą, jau pražydusią žibutę, išstypusią ilgakoję purieną, žemuogę, kuriai pavasaris merkia akį... Gražu, kai pilnatis nudažo skliautą sidabru, kai spalvotų lapų jūroje į sapną grimzta gamta, kai pūga verpetais sukas...

Kituose knygos skyriuose rašoma apie meilę „iš dangaus, kuri nežino skausmo ir apmaudo kartaus“, ir apie tai, kad visiems tik meilėje „pražysta pasaulis“; atvirai kalbama apie išgyvenimus, patirtus drauge su artimais žmonėmis, išreiškiamas tikėjimo svarba: „Tik Tu, o mielas Dieve, manam skausme šalia buvai“, „Tik maldoje nurimo mintys“, „o tie, kurių jau nebėra šalia, / tegu gyvena Tavo šviesoje“.

Mintys sužadina jausmus, ir iš „širdies natų“ gimsta melodija, kuri virsta eilėraščiu, – taip Daina apibūdina kūrybos procesą.

„Bylojimai“

Margaritos Lužytės kūryboje daug gyvenimo džiaugsmo, o juk mokėjimas džiaugtis – tai išmintis. Nors įvairių veikėjų – ne tik žmogaus, bet ir žvirblio, abrikoso žiedo, ašocio šukės, krūmo šakelės – monologuose yra ir dramatiškų siužetų, tačiau nėra skundo, nevilties, juodumos – tai, kas vyksta, atrodo, priimama ramiai,

su romiu susitaikymu. Monologus ir šešias pasakines istorijas sieja krikščionybės tematika: remiamasi katalikų bažnyčios istorija, Šventuoju Raštu, cituojamas Naujasis Testamentas, interpretuojami sakraliniai meno kūriniai, atvirai apmąstomas santykis su tikėjimu.

Knygos pavadinimas „Bylojimai“ susietas su kalbėjimu, išsikalbėjimu (monologu). Pati Margarita sako: manimi rašo, į mane įrašo – aš tik užrašau... Viename kūrinyje paslaptingas balsas, žinantis ateitį, kalbasi su medžiu, iš kurio bus padarytas kryžius, o ant jo prikals Kristų. „Visko daug bus“, – ištariama monologe. „Kryžius taps Išaukštintas“, „Kryžius yra meilė. O meilė yra Kryžius...“ – kito monologo mintys. Pasaulis, kuriame yra veikėjai, pasižymi jautrumu, gerumu. Štai žvirblis saugo pirmąjį Dievo sūnaus miegą tvartelyje, išveja driežą... Paauglys, kurį paskui vadins Jėzumi Kristumi, padeda apsviertusiam vėžliui atsistoti ant kojų ir pats vaikšto taip tyliai ir atsargiai, kad tik ant ko gyvo neužmintų...

Dažna veikimo – ar tik buvimo – erdvė yra sodas (Sodo ir Sodininko įvaizdis ateina iš Šventojo Rašto). Sakraliais čia tampa erškėtrožės šakelė, agrastų krūmas, rožė... Ne viename pasakojime dalyvauja mokslininkai, dėstytojai, muziejininkai, menininkai, įvairias studijas prisimenantys asmenys: tokiu būdu krikščionybės tiesos įgauna tikrovės rūbą, jos lyg patikrinamos – ar įkūnijos – realame gyvenime, t. y. žmonių patirtyse. Keliaujama į Ispaniją aplankyti relikvijas – gabalėlį kryžiaus, Paskutinės Vakarietės Taurės, Kristaus Skarą; nendrės įvaizdis nuveda į Leonardo da Vinčio vardo, gyvenimo ir jo paveiklo interpretacijas; archeologiniuose kasinėjimuose rasta alebestrinio indo šukė leidžia panirti į Šventojo Rašto gelmes.

Margaritos kūriniais būdingi nutylėjimai (patylėjimai), sustojimai (stabtelėjimai), išreikšti brūkšniais ir daugtaškiais. Jos tekstai – labai švelnūs, subtilūs (pilni niuansų) žodžių audiniai.

Regina GRUBINSKIENĖ
Vidos MAČIUKIENĖS
nuotr.